

Structura socială și clasa intermediarilor în mediul rural. Dictatura oligarhiei financiare și agricultura de subzistență (familială)

Ilie Bădescu

1. Statul, țărani și reforma oligarhică. Legea 18 și clasa intermediarilor

De nouă ani de zile asistăm nepuțincoși la a doua teribilă ruinare a țărănimii și a muncii agricole într-un interval de numai 50 de ani. Instrumentul ruinei a fost, și de data aceasta, alianța statului cu forța socială distrugătoare. Ieri, forța distrugătoare s-a numit comunism, astăzi ea este capitalismul oligarhic, sprijinit pe marea clasă a intermediarilor. Aceștia, cum se exprima M. Manoilescu își fac o rațiune de existență din a se interpune "între țara adevărată și stat, preluând pe seama lor statul, fără să ajungă a reprezenta în el nici un interes național adevărat" (M. Manoilescu, "România – stat național corporativ", "Universul", Buc., 1934, p.6). În loc de a se rezema pe categoriile care "îndeplinesc prin profesiunea lor funcțiuni naționale", statul actual se reazemă, spre a le sluji, pe "echipele schimbătoare de politicieni", adevărate clicocrații. În fața acestora ne amintim cuvintele aceluiași economist, care deși au fost rostite altădată, au rămas în chip tragic valabile până astăzi: "Conducătorii țării se joacă cu sufletul mulțimei cu o libertate și o frenezie, pe care numai o morbidă cruzime ar putea-o explica" (ibidem, p.9). Cuvintele acestea au fost adevărate alaltăieri, în era liberalismului istoric, adevărate ieri, comunismului totalitar și încă mai adevărate azi, în era capitalismului oligarhic și a partidocrației fără Dumnezeu, atât este de distantă față de legea socială creștină dezvăluită prin cuvintele Mântuitorului în ținutul Betsaidei la vederea mulțimii flămânzite: "Mi-e milă de popor!".

Impulsul noii clase îmbogățite este o copleșitoare sete de câștig. Aceasta sete s-a dezlănțuit cu o furie teribilă, a cucerit partidele și statul și a coborât totul la o devastatoare vânătoare de ocazii politice și iraționale de a specula. În loc de a se alia cu forțele care ținesc organizarea rațională a întreprinderii economice moderne, indiferent dacă acestea sunt ale băncilor, ale managerilor ori ale profesiunilor, statul s-a aliat cu forțele în care s-a

cuibărit stihia setei de câștig și de îmbogățire fără muncă. Această sete este cel mai semnificativ indicator psihoeconomic al tranziției și trebuie spus că ea n-are nimic de-a face cu capitalismul modern, care e de neconceput fără organizarea rațională a muncii libere, adică fără corporatism.

După 1996, dictatura partidocrației fără milă s-a accentuat. Guvernul a ocolit cu totul parlamentul politic, folosind ca principal instrument de guvernare "ordonanțele". S-a văzut, astfel, încă mai bine, caracterul oligarhic al reformei de după 1989.

Încât putem repeta acum cuvintele aceluiași mare economist român: "Din tot ceea ce constituie vremea noastră, nimeni nu înțelege nimic; partidele și oamenii politici mai puțin ca oricine.

Criza bântuie cumplită nu numai în fenomenele producției și ale circulației, ea este mai ales adâncă și pustiitoare în câmpul ideilor. Dezorientarea cuprinde tot atât viața socială și economică cât și domeniul culturii. Lumea politică – biata noastră lume politică, totdeauna depășită de evenimentele, pe care nu e în stare nici să le prevadă, nici să le îndrumeze! – nu pricepe nimic din fenomenele mondiale și nu e în stare să situeze în cadrul lor, locul și evoluția noastră.

În toate problemele colectivității și ale statului, încrucișarea ideologiilor politice cu faptele pozitive de guvernare, ia aspecte de dezechilibru mental. Nimic din ceea ce se întâmplă, nu este firesc și așteptat; nimic din ceea ce este așteptat nu este împlinit (...). Neîncrederea în personalul politic existent, în partide și în programe sporește..." (M. Manoilescu, p.9).

Legile Reformei oligarhice au creat un sistem prin care 64% din vloga societăților comerciale este extorcat cu fiecare ciclu de producție anuală. Acest "capitalism fiscal" agravează procesul "deposedării" economice și slăbește "capitalismul rațional", bazat pe piețe libere și pe organizarea rațională a muncii. Cum baza proprie de capitalizare li se

împuținează, cu fiecare ciclu productiv, societățile comerciale s-au văzut nevoite să recurgă la credite purtătoare de dobânzi foarte mari, adică să-și redobândească “fondurile” – “propriile vărsăminte” – în condiții de “scumpire a banilor” proprii. Aceasta înseamnă împovărarea corporațiilor cu dobânzi care scad eficiența muncii și slăbesc puterea de neatarnare a proprietății corporative. Încât putem sesiza răspicat că România are de ales astăzi între “un stat politicianist” (al “politicienilor corupți”, organizați oligarhic) și statul corporilor sociale, al corporațiilor. Fără un ax corporativ reforma va rămâne ce este: instrument prin care oligarhiile, spoliind un popor, salahorizează o națiune, o distrug.

Situația este încă mai gravă în agricultură, unde reforma a fărâmițat proprietatea, a sporit cu peste 700% ponderea lucrătorilor familiali neremunerați, în vreme ce salariații în agricultură au crescut cu doar 58% din 1991 în 1997. Acesta este un proces de feudalizare a satelor și de africanizare a agriculturii.

Când reexaminăm situația țărănimii, fără a ne lăsa ademeniți de moara de cuvinte a politicianilor, constatăm că de la 1989 încoace, nu s-a făcut în favoarea acestei părți din societatea românească nici o reformă constructivă, adică nu s-a organizat nimic nici pentru producție, nici pentru vânzarea produselor, nici pentru aprovizionarea țăranilor cu mașini și semințe.

Situația este net inferioară celei de la începutul secolului, când tot un regim oligarhic oferea lumii țărănești soluția mișcării cooperative, pe care o și aplica intensiv. Acelea însă erau vremurile lui Spiru Haret.

Regimul politic de după 1989 n-a reușit să dea țărănimii decât o reformă care are în ea ceva atât de negativ, încât aproape regretă săvârșirea ei. Acea reformă reprezintă o soluție de repartitie și nu de construcție.

“Politicianul român a mers (...) pe o linie de minimă rezistență. Construcția e grea, repartitia e ușoară” (Manoilescu, p.17). “Politicianul a repartizat. A împărțit tot ce putea împărți” (id.).

Legea care a făcut lucrul acesta este legea 18 a fondului funciar.

Această “împărțire” are în ea două laturi atât de negative încât au provocat o cumplită blocare a chestiunii țărănești. În primul rând împărțea a fost hoțescă. S-au împărțit loturi (și acestea lăsate la discreția clasei de intermediari care au folosit reforma pentru aranjarea propriilor lor

interese mai întâi). Nu s-au împărțit mijloacele de producție. Țăranul s-a trezit peste noapte mai sărac decât fusese sub regimul Fisherland-ului din pragul rășcoalei de la 1907. Căci nu mai avea nici animalul de tracțiune de la începutul veacului, iar tractorul în loc să-i revină lui de drept, cum fusese de fapt, a rămas în posesiunea unei ciudate companii de exploatare rurală, mai bizară și mai anacronică decât companiile britanice ale Indiilor Orientale.

2. Legea 18 și ruralizarea sărăciei. Proprietatea muncii țărănești și regimul spolierilor oligarhice

În scurtă vreme, țăranul, chiar cel ce-a primit lotul, s-a găsit în fața celei mai cumplite realități: nu avea ce să facă cu pământul pe care-l primise în dar în schimbul voturilor acordate celor ce organizaseră crunta înșelăciune reformatoare.

Legea 18 din 1990, a fondului funciar: “În urma aplicării Legii 18, a fondului funciar, s-a distrus o mare parte din dotările tehnice din agricultură și s-a dezorganizat producția agricolă. Dezorganizarea producției agricole s-a produs în special ca urmare a fărâmițării exagerate a suprafețelor agricole în procesul reîmproprietăririi. În total, suprafața agricolă de circa 8 mil. ha este pulverizată în peste 30 milioane parcele [0,2666666666667 ha / gospodărie]”, imposibilitatea aplicării tehnologiilor agricole avansate și implicit se ajunge la rezultatul că munca agriculturii este grea, activitatea este costisitoare iar rezultatele în producție sunt scăzute și ineficiente.

Calcululele Institutului de Economie Agrară arată că din cauza fărâmițării și parcelării terenurilor arabile, numai în campania agricolă din primăvara acestui an s-a consumat ineficient, în principal prin mersul în gol, aproape 15 mii tone de carburanți și 4 mil. de ore-om, ceea ce înseamnă o cheltuială neproductivă de circa 115 miliarde lei, care se reflectă apoi în creșterea costurilor produselor agricole. Dacă estimăm aceleași cheltuieli neproductive și pentru campania de vară și pentru cea de toamnă, rezultă că, în total pe an cheltuiesc circa 350 miliarde lei din cauza fărâmițării suprafețelor agricole...

Scăderea producției agricole din țara noastră ca urmare a fărâmițării poate fi evaluată la circa 3 milioane tone cereale, ceea ce ar reprezenta circa 1000 miliarde lei. Procesul

de asociere și cooperare a agricultorilor din țara noastră a început, însă se desfășoară lent și nesigur. Astfel, la sfârșitul anului 1995, existau 15915 de asociații simple familiale, cu o suprafață agricolă de 1,6 milioane ha (10,8% din suprafața agricolă a țării), revenind circa 100 ha în medie pe asociație.

Reforma oligarhică, în loc de a organiza realitatea economiei țărănești stimulând acele categorii de proprietate care s-au afirmat încă dinainte de 1989 – proprietatea muncii țărănești (patriotismul CAP-urilor), în genere formele de posesiune corporativă – le-a dezorganizat, ba le-a subminat cu bună știință.

Patrimoniul aflat în posesiunea CAP-urilor și în aceea a diverselor tipuri de corporații erau *proprietatea muncii*, iar lucrul acesta trebuia consfințit prin legile Reformei. În loc de a face așa ceva, Reforma a desființat brutal toate formele corporative de protecție a muncii și a capitalului (adică a patrimoniului aflat în posesiunea marilor corporații: agrare, industriale, ale corporației meșteșugărești, ale Armatei, culturii, învățământului etc.)

Aparatul juridico-doctrinar al acestei reforme a fost bine codificat în legea 15/1990, 58/1991 și legea 18. Nici o guvernare nu s-a atins de ele.

Procesul a mers, iată, într-o direcție unică, adică a creat peste tot o *pătură de intermediari* care au organizat și au gestionat reforma oligarhică. Guvernele de după 1989 au fost instrumentul acestei noi *clase de intermediari* pe care a creat-o reforma oligarhică. Răul pe care l-a făcut reforma oligarhică este incalculabil (prin efectele în cascadă pe care le-a declanșat).

Această reformă (pe care au pus-o în operă guvernele României și pe care merge și actuala guvernare) a lovit în corporații, în posesiunile corporative și în organizarea corporativă a societății. Mai toate corpurile profesionale s-au "trezit" sărăcite peste noapte, corpurile sociale întregi, cum ar fi acela al agricultorilor, au fost aruncate într-o pauperitate și o lipsă completă de speranțe și de șanse. Când, de exemplu, doar în aria unui județ, "trebuie să însămânțăm 111 000 ha porumb, 46 000 ha floarea-soarelui, 10 000 ha soia, cel puțin 400 ha sfecla de zahăr, 500 ha orez, 5 000 ha cartofi și legume și aproape 30 000 ha cu plante pentru nutreț, fără să ai un ban în buzunar și când băncile refuză să crediteze producția agricolă", cum mărturisește Radu Becleanu, director general la DGAA - Brăila

(cf. "Adevărul", 30 ian. 1997, p.6), avem o probă că reforma îngăduie anihilarea unui segment întreg al organizării corporative, fără să clipească măcar. Iar când guvernarea cea nouă începe prin a avertiza înfricoșător că va retrage toate formele de subvenționare a agriculturii, ne dăm seama că n-avea nici cea mai vagă sensibilitate corporativă. Pentru că problema nu este dacă să acorzi ori să retragi subvenția, ci dacă reușești să crezi, prin reformă, instrumente de apărare a organizațiilor corporative și deci a "proprietății de muncă" (în acest caz, proprietatea muncii țărănești). În aceeași linie se situează și strigătele contra așa-numiților "mamuți industriali". Dincolo de fenomenul, poate real, al unor "întreprinderi nerentabile", rămâne problema legitimității guvernelor, oricare ar fi ele, de a amenința o posesiune corporativă. Are dreptul guvernul Ciorbea (sau oricare altul) să vorbească, singur, și să eticheteze astfel o întregă corporație?

A dezafecta o întreprindere sub motiv ca este "mamut industrial" și a face lucrul acesta de sus în jos înseamnă a încălca principiul organizării corporative și dreptul corporativ de proprietate.

De ce să-l credem pe P. Roman sau pe V. Ciorbea și să nu-i credem pe cei care "administrează" acești "mamuți"?

Cine are dreptul să vorbească în numele lor și mai ales împotriva lor?

În fapt, Guvernul nu a dovedit că reprezintă interesele corporațiilor și ca atare poate dialoga cu ele, dar n-are nici o legitimitate să elaboreze singur un discurs în numele lor (mai ales când acesta lovește flagrant în imaginea publică a tuturor "corporațiilor economice" din România). Acest tip de discurs, pe care ni l-a oferit, ca moștră, premierul Ciorbea, pe postul național de televiziune, nihilist și amenințător, izvorăște din resentimentele anarhismului adânc scufundat în straturile conștiinței aventuriere ale oligarhiei actuale, și se poate preschimba oricând în discurs dictatorial și în decizie antisocială și anti-națională. Dacă reforma nu prevede un cadru de exprimare a corporațiilor, pe care-l numim, cu un termen consacrat, "parlament al corpurilor" (sau al corporațiilor) înseamnă că democrația este redusă doar la interesele unei clase politice superpuse, fără nici o legătură cu poporul și cu marile corpuri sociale și profesionale ale țării.

Reforma a creat un abis între cei ce

trăiesc din gospodăria familială proprie (numărul lor a crescut cu 700% din 1991 până în 1997) și economia generală a țării. Accesul țărănimii la economia generală și, deci, la piața uneltelor, a semințelor etc., a devenit practic imposibil, atâta vreme cât pentru achiziționarea unei combine ar trebui plătite 40 tone carne de pasăre sau 526 tone de porumb, ori 409 tone de grâu. Agricultură fărâmițată de azi nu va avea acces la o asemenea piață. Un asemenea fenomen este tipic pentru sistemele economice de tip feudal. Reforma oligarhică a dezintegrat, iată, economia, în loc s-o reintegreze într-un sistem lărgit de piață. Cert este că efectele reformei oligarhice asupra țărănimii pot fi încadrate în ceea ce s-ar putea numi "genocidul economic" sau de clasă. Genocidul economic este un fenomen de lichidare a unei întregi clase sociale, prin aplicarea unor asemenea politici economice care conduc la comprimarea spațiului vital al acelei clase, adică la o pauperizare brutală, la comprimarea surselor economice de reproducere biologică a clasei, la scăderi către pragul catastrofei a unor indicatori demografici și de sănătate, precum: mortalitatea infantilă, prăbușirea fertilității, nupțialitatea, explozia morbidității etc. În partea a cincea a studiului nostru prezentăm toți acești indicatori ale căror valori se constituie în argumente că ne aflăm în fața unui genocid economic al țărănimii. A doua latură care ne îngăduie să clasăm fenomenul în categoria "acțiunilor de genocid" este originea lui într-o acțiune deliberată, cum ar fi o "lege" adoptată, o politică "reformatoare" etc. Legea 18 este o astfel de lege care a declanșat efectele în lanț ale unui fenomen de genocid economic. Acestea sunt eliminarea clasei sociale din circuitul economic și deci suprimarea condițiilor de acces la resursele necesare pentru reproducerea vieții individuale și colective, crearea unei stări care amenință reluarea ciclului de viață (prăbușirea fertilității, creșterea amenințătoare a mortalității și a morbidității etc.) la scara întregii colectivități etc. Toate acestea sunt prezente în lumea rurală ca urmare a legii 18.

3. Dezagregare structurilor rurale.

Declasarea rurală. Eliminarea țărănimii din economia generală a țării, un fenomen de genocid economic?

Această direcție în ceea ce privește modelul dinamic (de evoluție) al structurii

sociale rurale are, însă, și un alt înțeles. Ea indică un fenomen de interzicere a accesului țărănimii la economia generală (dezvoltată) a țării, fenomen tipic pentru sistemele economice de tip feudal. Reforma oligarhică a "dezintegrat" iată, economia, n-a integrat-o, încât noțiunea de "integrare economică de piață" e vidă de sens, căci legile reformei acționează contra acestei integrări.

Reforma menită să aducă "modernizare" și "economie de piață", aduce o "ruralizare a sărăciei", "dezintegrare", "dezagregarea" structurii sociale, neofeudalism rural (explozia agriculturii de subzistență, caracterizată printr-o diminuare până la incapacitate a puterilor economice de participare la dinamismele unei economii de piață. Încât putem vorbi despre o anihilare a puterii de acces a țărănimii la "economia generală a țării" (de piață), care te determină să te întrebi dacă legea 18 n-a vizat în chip deliberat o "distrugere" a agriculturii, nu o nouă dezvoltare.

Interzicerea accesului țărănimii la economia generală a țării este ilustrată de:

1. **Creșterea exponențială a ponderii populației rurale neremunerate, care trăiește doar de pe urma propriei gospodării de peste 700% din 1990 în 1997. Majoritatea covârșitoare a populației din mediul rural trăiește, așadar, de pe urma muncii familiale neremunerate.** Acest fapt ilustrează fenomenul ruperii economiei rurale de economia generală, al ivirii peste noapte (prin efectele legii 18) a unui adevărat abis între cele două, ceea ce face aproape imposibil accesul țărănimii la economia mare a țării și astfel provoacă o prăbușire a "puterilor economice" (în frunte cu puterea de cumpărare) ale țărănimii. Silit la o agricultură de subzistență, strâmtorat prin politicile guvernelor, nevoit să suporte retragerea statului (a subvenției) din economia rurală, țăranul se află dintr-o dată aruncat cu câteva sute de ani înapoi, într-o agricultură de tip feudal, bazată pe gloaba de tracțiune. Țăranul reformei oligarhice a fost silit să redescopere plugul tras de măgar (fiindcă un cal se cumpără la câteva milioane de lei, o sumă pe care agricultura subzistenței n-o poate mijloci).

2. **Scăderea ponderii muncii salariate în mediul rural.** Acesta este un indicator evident al eșecului reformei în agricultură și a diminuării acelor tendințe structurale care

definesc o structură socială modernă de tip capitalist. Lipsa apariției unei structuri sociale salariate puternice în agricultură, mai mult decât atât, scăderea semnificativă a ponderii acesteia în ultimii ani (de la 55,6% în 1991, la 32,7% în 1997, % la total populației activă în mediul rural) reprezintă indicatorul incapacității reformei de a declanșa acțiuni și politici de industrializare a agriculturii și a arealului rural. Or, neindustrializarea agriculturii este echivalentă cu înapoierea economică și socială și, pe cale de consecință, a țărănimii, a zonelor urbane din România. Cu alte cuvinte, dispariția aproape completă a muncii salariate în sectorul rural din România definește revenirea treptată la relațiile de muncă semif feudale. Stăpânul țaranului lipsit de alte posibilități de trai decât propria parcelă este conglomeratul dictatorial financiar-agrar, care domină structurile de creditare și de conducere ale mediului rural; băncile firmelor "controlate" de stat. Aceasta este forma unei "dictaturi rurale".

Puntea industrială dintre agricultură și restul societății este ruptă la nivelul acestui segment, al principiului remunerării moderne a muncii: salariul. În acest fel, *industria alimentară principalul factor de valorificare a muncii agricole și a forței de muncă rurale nu se poate dezvolta*. Două sunt cauzele care fac imposibilă dezvoltarea industriei alimentare: 1) lipsa unei *piețe de desfacere* în mediul rural, (focalizată de proximitatea amplasamentelor potențiale ale fabricilor) ca urmare a inexistenței unei puteri reale de cumpărare (economia este de subzistență și deci e lipsită de puterea salariului) și 2) randamentul scăzut al producției la hectar a muncii familiale agrare neremunerate, fapt ce nu permite obținerea unor rezultate ale muncii în cantități suficiente și ieftine pentru a putea fi industrializate. Ambele cauze derivă din caracterul reformei oligarhice, nu din factori obiectivi. În amonte, pe linia factorilor care conduc la cele două aspecte prezentate, descoperim agentul cauzator: reforma și politica de abandonare a economiei rurale practică de clasa politică "reformatoare". Fiindcă, prăbușirea până la anihilarea unei piețe pentru agricultori este consecința directă a absenței oricărei politici de creditare a producătorilor individuali, iar în ceea ce privește cea de a doua cauză, randamentul scăzut al producției la hectar, acesta este generat, în primul rând, de fărâmițarea proprietății rurale, în virtutea legii

18 din 1990. Adică tot un efect structural al reformei oligarhice.

3. Comprimarea drastică a structurilor de producție din cadrul societăților agricole. Privatizarea de tip asiatic: F.P.S. Fenomenul acesta este un corolar al restrângerii muncii salariate și al extinderii muncii neremunerate. Dispariția salariului și a cadrelor moderne de muncă în cadrul societăților economice agricole marchează un fenomen de feudalizare a agriculturii. În aceste condiții, ordinea social-economică în agricultură este menținută de o specie socio-economică specială, adaptată la manevrarea unei clase țărănești neremunerate: conglomeratul financiar-managerial promovat de FPS în agricultură. Politica de creditare a Băncii Agricole și conduitele aberante ale conducătorilor întreprinderilor agricole de stat sunt cele două aberații sociale care au un impact deosebit asupra restrângerii ponderii structurilor de producție în agricultură.

Ne aflăm, iată, în poziția de a înțelege mai adânc semnificația sociologică a fenomenului generator de catastrofe denumit FPS prin legea 15 din 1990. Prin dezastrul pe care acest mecanism l-a provocat economiei românești îl putem compara cu fenomenul "calului troian". FPS-ul a fost "calul troian" pe care comandorul legiștilor reformei l-au introdus în lăuntru economiei naționale. Să reținem cele două puteri pe care legea i le-a acordat: stăpân absolut și discreționar pe 70% din averea României (ceea ce arată o *privatizare de tip asiatic*, prin care "grupul oligarhic" care dobândește controlul FPS-ului ajunge să dispună discreționar și la adăpostul legii de averea creată de poporul român vreme de 40 de ani de muncă forțată). După calculele domnului Cojocaru aceasta măsoară 400 milioane ani muncă, intrată deci în proporție de 70% în posesia discreționară a acestui FPS, adică a unei dictaturi financiar-oligarhice. Prin urmare, adevărata polarizare în agricultură nu este nici chiar aceea dintre patroni și agricultorii autosubzistenți, ci aceea dintre o "dictatură financiar-oligarhică" și o "populație rurală salarizată", fragmentată, pe cale de a fi alungată de pe terenurile ei, căci va fi silită să vândă spre a trăi. Legea arendării va conduce sigur la un asemenea efect.

Creșterea foarte rapidă a patronatului în mediul rural este un fenomen foarte interesant, aparent inexplicabil. În condițiile în care țărănimea este determinată să se retragă din

sectorul muncii salariate spre zona economiei de subzistență (această retragere este măsurată de procentul de 716,27% cu care crește munca familială neremunerată, între 1991 și 1997), corpul patronal în arealul rural înregistrează o creștere foarte puternică, de circa 400%, în aceeași perioadă. Întrebarea care se pune este următoarea: dacă țărănimea se mulțumește cu agricultura de subzistență, de unde această forță de cumpărare pentru a întreține o creștere spectaculoasă a activităților patronale? Observăm astfel că, creșterea ponderii patronatului nu este acompaniată, așa cum ne așteptam, de sporirea muncii salariate (aceasta scade de la 55,6% la 32,7%, între 1991 și 1997). Patronatul nou apărut nu se implică nici în sporirea întreprinderii moderne: ponderea forței de muncă implicată aici, precum am văzut, a scăzut spectaculos - de la 5,2% în 1991 la 0,8% în 1997. Lipsa unei legături între creșterea patronatului și o eventuală creștere a muncii salariate la sate ar putea fi însă explicată prin observarea rolului pe care acest patronat și-l asumă, cel mai probabil acela de intermediere între marfa de subzistență a gospodăriei țărănești și angrosiștii de la orașe. Patronatul rural este integrat în economia monetară prin intermediul celor din urmă. Banii se opresc în cea mai mare parte la acest patronat, iar o parte infimă este returnată lucrătorului familial neremunerat, de unde și denumirea acestei categorii sociale rurale.

De aproape 10 ani de zile facțiunile politice au scos bogățiile țării la mezat, pentru a deschide clasei politice noi izvoare de câștig.

Jos, țara reală, geme sub apăsarea minciunii și a mașinii de spoliere pe care au perfecționat-o neîntrerupt cei ce-au pus stăpânire pe țara legală. Sus, înfloresc demagogia, corupția și politicianismul. Țara mișună de demagogi, demagogi de sate, județe și de țară.

De-a lungul și de-a latul țării se întinde plaga clasei intermediarilor, apărută peste noapte, din pământ din iarbă verde, dând iama unui buget care-și înfige rădăcinile ucigașe până jos, în stratul obosit de moarte al clasei țărănești.

Satul românesc e *obosit*, e îmbătrânit, e depopulat. Sunt sate în care de peste 10 ani n-a mai fost un botez, căci tineri nu mai există.

În mod tradițional, satul românesc a fost izvorul demografic al statului român. Astăzi satul nu mai are copii sau are tot mai puțini de la an la an. Bătrânii singuri, pustiiți, privesc spre orașe cu o privire în care până mai ieri încă sclipea o rază de speranță. Și care în parte și toți împreună acolo fii și fiice de la care încă nădăjduiau. Boala, abandonul, disperarea, alcoolismul, ba însăși degenerarea au coplesit satul românesc.

Cei 9 ani de reformă au fost o năucitoare succesiune de raiduri bancare și devastări reformatoare. Distrugerea cooperăției rurale a avut drept ecou zădărnicierea creditului rural.

Creditul n-a voit să răspundă nevoilor păturii țărănești nici pe termen scurt (pentru semințe, valorificarea cerealelor etc), nici pe termen mediu (pentru cumpărare de inventar viu și mort), nici pe termen lung (cumpărare de pământ, construcții etc.). expropriat de uneltele, bunurile din patrimoniul fostelor CAP-uri țăranul s-a văzut lichidat de-a dreptul de un sistem bancar care îi acordă credite cu dobânzi incredibile de circa 70%, în vreme ce risipea, în stânga și în dreapta, credite neperformante de proporții amețitoare.

Școala a fost și ea expusă unor efecte atât de tragice în esența lor, încât astăzi asistăm la o adevărată scufundare în analfabetism a satelor românești. Măine nu vor mai fi doctori, profesori, avocați, ingineri, proveniți din rândurile umilite și tot mai împovărate ale copiilor de țărani. Țăranul tânăr este deja livrat unei îmbătrâniri premature și unei pauperități care-i aduce o timpurie istovire a puterilor de viață. Oboseala și boala sunt, astăzi, umbra cernită a țăranului român.

Prăbușirea cooperăției, a creditului și a școlii măsoară gravitatea abandonului devenit politica statului român în lumea rurală. Retragerea statului din agricultură a fost un dezastru de o virulență nemaiîntâlnită.

Fenomenul acesta reiese când comparăm creditul acordat de Banca Dacia Felix a lui Sever Mureșan cu subvenția acordată agriculturii. Așa de pildă, pentru a susține Banca Dacia Felix (bancă particulară), puternic afectată de jaful lui Sever Mureșan, care în anul 1995 adusesese deja prejudicii băncii clujene în valoare de peste 1000 miliarde de lei¹. Banca Națională a acordat acesteia, la cursul leului

¹Gh. Cercelescu, *Cât ne costă miliardarii de carton. Datorită prevederilor legii 31, în România, un singur ins poate ajunge să facă ce vrea cu o bancă*, în "Adevărul", nr. 1844, 17 aprilie 1996.

din acel an, subvenții zilnice de 5 miliarde de lei, în suma totală de 1100 miliarde de lei, suma echivalentă cu sprijinul guvernamental acordat agriculturii pe anul 1996².

Din cele 400 de miliarde destinate scoaterii din criză a zootehniei, în anul 1996, la momentul oportun, când trebuia intervenit pentru salvarea animalelor de la moartea prin inaniție, nu au sosit decât 10 miliarde!!! Mai mult decât atât, acest «sprijin», derulat de guvern prin intermediul băncii de stat numită BANCA AGRICOLĂ, purta o dobândă de până la 80%³.

Anul 1997 a marcat un șoc pentru agricultura românească din acest punct de vedere. Prima măsură a guvernanților de aliniere a agriculturii la standardele occidentale nu a constat în re tehnologizarea acesteia, ci în “facilitarea” accesului economiilor mai puternice din străinătate la o confruntare cu economia rurală românească slăbită. În această situație, economia centrată pe lucrătorul familial neremunerat, lipsită de orice sprijin bancar și guvernamental, este pusă în fața unei lupte și mai dure: produsele din import invadează inclusiv piețele urbane - ultima legătură monetară, deci modernă, a țărănimii cu restul societății. Țărănimea este, astfel, prin intermediul politicii liberului schimb a guvernului dominat de țărăniști, amenințată chiar la nivelul ultimului său refugiu economic, acela al economiei de subzistență: grâu, roșii, cartofi, struguri, floarea soarelui, gogoșari, pui, lapte, ouă etc. se pot aduce acum din import la prețuri suficient de joase pentru a fi înșirate nu numai în magazinele luxoase ale Bucureștiului, dar și pe tarabele piețelor din întreaga țară.

În cadrul doctrinei țărăniste clasice, dezvoltată de Madgearu, problema bancară este subordonată rezolvării chestiunii agrare și nu invers. Astfel, sistemul de credit național trebuie structurat așa fel încât să fie satisfăcute în primul rând “nevoile păturii țărănești, pentru a termina cu nevoile de credit ale industriei”. (1935, p.145)

Concepția fundamentală a acestei politici este următoarea: “În primul rând, trebuie să pornim de la premisa că suntem un stat agrar, cu tendința de a avea și o industrie pu-

ternică, legate în special de pământul nostru. Tendința supremă a politicii noastre economice trebuie să meargă spre desăvârșirea idealului de stat agrar-industrial, îmbrățișând întreaga agricultură și neîncurajând, în afară de industriile strâns legate de apărarea națională, decât industriile a căror rentabilitate este asigurată prin condițiunile naturale de dezvoltare puse la dispoziția lor de clima și pământul țării....” (1935, p.145)

Concepția asupra creditului, în doctrina țărănistă clasică, este și ea în totală discordanță cu cea de astăzi a PNȚCD: creditul este subordonat interesului agricol al țării și nu invers: “Micul agricultor are mai întâi nevoie de un credit imediat; pe termen scurt, prin care înțelegem creditul pe termen de minimum 9 luni și maximum 15 luni, pentru valorificarea mai bună a cerealelor sale, pentru sămânță, pentru unelte simple și pentru nevoi izvorâte din diferite evenimente familiare și gospodărești. În al doilea rând, el are nevoie de un credit mijlociu extins pe un termen de circa 1 1/4 - 5 ani, pentru cumpărare de inventar viu și mort. În sfârșit, are nevoie și de credit pe termen lung, pentru eventuale cumpărări de pământ, construcțiuni, etc.” (idem, p.145-146)

Agricultura reformei oligarhice este privată în acest moment de orice sprijin coerent bancar managerial (cooperativele enunțate de Madgearu reprezintă o formulă superioară de organizare a muncii - similară formelor occidentale de astăzi).

Astfel, în timp ce guvernul se grăbea să susțină Banca Agricolă cu aproape 3,5 miliarde de lei, aceasta acorda credite țărănilor cu dobânzi incredibile, de circa 70%, și avea credite neperformante de zeci de miliarde de lei. Susținerea agriculturii de către guvern s-a ridicat în anul 1997 abia la suma de 2 500 miliarde, din care, doar 1 400 de miliarde au fost destinate direct producătorilor (prin cupoane)⁴, restul fiind acordat prin sistemul bancar, constituind un substanțial credit pentru acesta.

Și totuși, în Ungaria proporția subvențiilor la 1 ha de grâu în total cheltuieli a fost în 1997 de peste 60% pe câtă vreme în

²“Jurnalul Național”, 6 martie 1996.

³Al. Mihalcea, Guvernul falimentează cu bună știință crescătorile de porci, în “România Liberă”, nr. 1984, 3 oct. 1996, p.4.⁴Național, an. I, nr.93, 1 cot.1997.

⁴“Jurnalul Național”, an V, nr.1135, 20 feb.1997

România se situa sub 10%.

Retragerea statului din agricultură a fost un dezastru. În zootehnie, într-un singur sector, în cel avicol, efectivele de păsări s-au redus în 5 luni de la 34 milioane capete în decembrie 1996, la 13,5 milioane capete, în

mai 1997⁵.

În aceste condiții, puterea de cumpărare a țărănimii, și implicit o parte importantă din puterea economică a societății românești, a scăzut dramatic.

---

⁵“Evenimentul Zilei”, an VI, 4 iulie 1997